

riječi, a druge da se od prvih u tom razlikuju. G. M. porugljivo govori o skolastici i zove je natražnjačkom. To je njegov gustus. Neka čita poslanicu Leona XIII. *Aeterni Patris*. — Moju tvrdnju, da je zadaća moralista ustanoviti, što veli ne matematika, već što veli Bog, da li je naime njegova volja i zapovijed, da se ispunjuju i dvojbene dužnosti, nastoji g. M. prikazati apsurdnom prišivajući meni, kao da ja hoću dva imperativa, božji i matematički, dovesti u opreku, tako te bi taj moj Bog morao sramotno izvući kraći kraj. „Und auch Sie, Herr Professor, schreiben: Die Morallehrer sollen etwas verkünden nicht weil es die Mathematik, sondern weil es Gott will. Nun, wenn Sie glauben, einen göttlichen und einen mathematischen Imperativ einander entgegenstellen zu dürfen oder gar zu sollen: dann muss dieser Ihr Gott schmachlichst den Kürzeren ziehen. Denn da können wir den (sonst absurden) Fall setzen, dass sich dieser Ihr Gott beifallen liesse, an die Mathematik den Befehl ergehen zu lassen: Ich will, dass fortan $2 \times 2 = 5$ zu gelten habe! Was würde ihm die Mathematik erwideren müssen? Sie würde ihm mit souveräner Überlegenheit für immer Ihr „Nein“ entgegen-donnern müssen...“ Ovakovo pisanje nije ozbiljno, da se najblaže izrazim. A tako to ide i dalje. On svoju kozu dere, ali ne ulazi u meritum same stvari, tako te je isključena mogućnost prave polemike. K onomu, što sam rekao u svojoj bilješci, nemam ništa dodati niti što oduzeti. Nemam prema tomu ma baš nikakova razloga, da tobože ispravim svoju kritiku o članku g. Merchicha.

Dr. J. Pazman.

Upit o nepogrješivosti sv. Oca.

G. I. K. P. O. iz Zadra pita:

„Dogma je, da je Papa nepogrješiv, kad ex cathedra govori. Ali bih rekao, da se ta nepogrješivost osniva na rezultima dugotrajnog pretresivanja pojedinih pitanja sa strane teologa. Izgleda, da Papa na neki način proglašuje neko pitanje definiranim, kad je teologija u tom pitanju rekla svoju. Ili on piše o nekom pitanju, o kom tada teolozi raspravljaju. Kad oni stvar protresu i rasčiste, izlazi ili se kaže, da je ono ex cathedra, što je čisto (izjašnjeno), a ostalo da nije rekao ex cathedra. Na

tu misao dovodi čovjeka, kad se današnji teolozi prepiru, što je ex cathedra u enciklici „Pascendi“. Ta Papa je živ, pa bi ga mogli jednostavno pitati. Kako se dakle ima shvaćati riječ ex cathedra obzirom na ovaj konkretni primjer?“

Odgovaram: Definicija ekumenskog sabora vatikanskog (Ss. 4. c. IV.) glasi: „ . . . dogma esse definimus: Romanum Pontificem, cum ex Cathedra loquitur, id est, cum omnium Christianorum Pastoris et Doctoris munere fungens, pro suprema sua Apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque eiusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu Ecclesiae irreformabiles esse“.¹

Ova definicija izriče jasno i razgovijetno sve uvjete, koji su nužni, da se odluka rimskoga biskupa smatra ex cathedra i potom nepogrješivom. Sv. Otac ne može pogriješiti, kada kao vrhovni Pastir i Učitelj svih kršćana, najvišim svojim auktoritetom peremptorno odlučuje, koju nauku vjere i čudoređa treba da čitava Crkva drži. Definicija nam kaže i uzrok, zašto sv. Otac u ovakoj prigodi ne može pogriješiti. „Per assistentiam divinam“ t. j. jer je s njime Božja pomoć, kojom je providio svoju Crkvu, da ne može pogriješiti u vjeri i čudoređu. Zato su takove odluke sv. Oca nepromjenljive same po sebi, a ne po suglasju Crkve.

Iz ovoga je očito, da Papa „ne proglašuje nešto definiranim, kad je teologija rekla svoju“. Papa ne proglašuje samo, već sudi i odlučuje, što treba vjerovati i činiti, da se spasimo. On je vrhovni sudac i Učitelj. A za svoju odluku ne treba on pristajanja Crkve, još manje pristajanje teologa, ni za vrijeme, ni prije, ni poslije odluke. Njegove su odluke same po sebi nepogrješive, a ne dobivaju snagu istom ugledom ili dokazima teologa. On sam pase ovce i jaganjce, on jači braću svoju, on je pečina, koju ne mogu nadvladati vrata paklena. A nijesu teolozi, da njega pasu, jačaju ili podržavaju. Zablude Gersona, Richera, de Marca, galikanizma, febronijanizma i jozefinizma, koje su držale, da je Papin sud valjan i nepromjenljiv istom po suglasju Crkve:

¹ T. Granderath: Constitutiones dogmaticae S. Oec. Conc. Vatic. Freiburg i B. Herder 1892. p. 233. sq. [5].

izrijekom je osudio vatikanski sabor. Papa je dakle u svom vrhovnom nepogrješivom sudu nezavisan o privoli Crkve, biskupa, teologa i puka.

Potom je očito i to, da se Papina nepogrješivost „ne osniva na rezultatima pretresivanja teologa“, kao da je njihov znanstveni dokaz uzrok nepogrješivosti Papine odluke. Vatikanski sabor izrijekom kaže, da je uzrok nepogrješivosti „assistencia divina“, i to ona ista, koju je Gospodin obećao Crkvi svojoj, da vazda nepogrješno njegovu nauku čuva i naučava. Ipak ta asistencija nije isto, što i nadahnuće, inspiratio, kojom su bili obdareni pisci Svetoga Pisma. Istina i asistencija Božja pomaže osobitim, izvanrednim načinom Crkvu i napose Papu, bdijući nad njim, da u pitanjima vjere i čudoređa ne zapanje u pogrešku i zabludu, kao što je to bilo i kod pisaca svetih knjiga. Ali je Bog prigodom nadahnuća povrh toga još i poticao pisce i sklonio ih da pišu, a onda ih i u samom pisanju vodio tako, da su pisali sve ono i samo ono, što je baš Bog htio, da u svete knjige uđe. Napokon im je i svrhunaravnom objavom (revelatio) saopćio istine, kojih oni sami po sebi ne bi bili mogli znati i saznati. Toga posebnoga nadahnuća kao i svrhunaravske objave² nemaju Crkva i Papa u daru nepogrješivosti. Asistencijom dakle svojom podupire Bog Papu tako, da izvanrednim utjecajem uspješno bdije nad njim, kad se radi o definitivnoj odluci u pitanjima strogo vjerskim i moralnim, te ovaj Božji utjecaj zapriječi svaku zabludu. A do klegod Papa izvjesno i istinito shvaća i izlaže objavljene istine, prepušta ga Gospod Bog prirodnom djelovanju njegovih osobina. Zato je sv. Otac u savjesti obavezan, da uloži sav nužni mar i trud, kako bi pravo iz izvora objave Božje istražio istinu i prikladno je izrekao. U tu mu svrhu treba da posluže sva prirodna znanstvena i sva crkvena pomagala, da se najzdušniji pripravi za onaj svečani čas, kad će vrhovnom vlasti Pastira i Učitelja izreći neprevarnu odluku.³ Ali su ta pomagala lju d-

² „Neque enim Petri successoribus Spiritus Sanctus promissus est, ut eo revelante novam doctrinam patefacere, sed ut eo assistente traditam per Apostolos revelationem seu fidei depositum sancte custodirent et fideliter exponerent“. Ss. 4. c. IV. T. Granderaht l. c. p. 232. [2.].

³ Tako su Pape vazda i činili, kako to i ističe vatikanski sabor u istoj glavi (l. c. p. 232. [2.]): „Romani autem Pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis oecumenicis Conciliis aut explorata Ecclesiae per orbem dispersae sententia, nunc per Synodos particulares, nunc

ska, ili, da tako kažemo, redovna sredstva promisla Božjega, kojim se On brine za Crkvu svoju. I ona služe samo za pripremu sv. Ocu. Pored svih tih priprava moglo bi se dogoditi, apsolutno govoreći, da Papa ipak zađe stramputice, ili bi se barem moglo o tom dvoumiti, kad ne bi sam Bog utjecao na njegovu definitivnu odluku. Uzrok dakle, zašto vjerujemo, da je odluka *ex cathedra* nepogrješiva jest, ne rad i priprava teologa, biskupa i Pape, već Božja asistencija, koja izvanrednom pomoći proizvodi, da je ono, što Papa *ex cathedra* definira neprevarna istina. Zato bi odluka *ex cathedra* bila nepogrješiva istina i onda, kad per absurdum Papa ne bi upotrijebio spomenutu redovnu pripremu prije proglašenja ili kad bi poput Balaama (Num. 22, sq.) htio proglasiti nešto, što objektivno ne bi bila čista istina. Asistencija je Božja tako moćan i uspješan uzrok nepogrješivosti, da bi i u tom događaju — dato non concessio, ako je već ne bi htio inače prepriječiti, sam Bog upravljao rečenicom Papinom tako, te bi definirana odluka opet bila nepogrješivo⁴ istinita.⁵

Navedena motivacija u upitu, što se teolozi prepiru o en-

aliis, quae divina suppedibat providentia, adhibitis auxiliis, ea tenenda definiverunt, quae sacris Scripturis et apostolicis Traditionibus consentanea Deo adiutore cognoverant“. Amo pripada dakako i suglasje bogoslova (consensus theologorum), ako je onakovo, kako ga teološka pravila iziskuju, da bude biljegom Božje objave (criterium revelationis). O tom opet sudí Papa. Zato govori izrijekom relatio DD Gassera l. c. p. 234. Ispod linije 2.: „Hinc Papa pro officio suo et rei gravitate tenetur media apta adhibere ad veritatem rite indagandam et apte enuntiandam; et eiusmodi media sunt Concilia vel etiam consilia Episcoporum, Cardinalium, theologorum etc. Haec media pro diversitate rerum utique sunt diversa, et pie debemus credere, quod in divina assistentia Petro et successoribus eius a Christo Domino facta simul etiam contineatur promissio mediorum, quae necessaria aptaqua sunt ad affirmandum infallibile Pontificis iudicium“. (Relatio etc. C. V. 400 b. Cf. Relatio etc. C. V. 286. b. c.).

⁴ Granderath l. c. 234. ispod linije 2.: „Sed ideo nihil timendum, ac si per malam fidem et negligentiam Pontificis universalis Ecclesia in errorem circa fidem induci posset. Nam tutela Christi et assistentia divina Petri successoribus promissa est causa ita efficax, ut iudicium Summi Pontificis, si esset erroneum et Ecclesiae destructivum, impediretur; aut, si reapse Pontifex ad definitionem deveniat, illa infallibiliter vera existat“. (Ibid. C. V. 401. b. c. Cf. Relationem de observationibus Patrum C. V. 285. d. sq.).

⁵ Isporedi o svemu katoličke dogmatičare na pr. Ad. Tanqueray: De vera religione, de Ecclesia etc. Ed. XIII. p. 473. sq. G. Wilmers: De Christi Ecclesia p. 411. sq. D. Palmieri: Tract. de Romano Pontifice p. 509. sq. etc.

ciklici „Pascendi“ dok je Papa živ, pada iza rečenoga sama po sebi, koliko bi imala da bude motivacijom, da su teolozi uzrok nepogrješivosti. A koliko ta rečenica hoće da kaže, da bi svakom prigodom, kad u teologiji nastane rasprava o kojem pitanju, Papa odmah imao reći, što treba za izvjesno držati: ruši taj zahtjev osnovu, što ju je Gospod Bog ustanovio i za natprirodni red. I tu naime, kao i u prirodnom redu, hoće Bog da se istina iznalazi sudjelovanjem i revnovanjem čovjeka. Zato su izvanredni utjecaji Božji, čudesa, rijetka. Zato i ne treba da očekujemo nove objave Božje ili nove inspiracije. Za odlučni momenat obećao je Bog Crkvi svoju asistenciju, da ne može zalutati, a ostalo prepustio je maru i radu ljudi. Tako je i Crkva u svom razvoju upućena na znanost, da ona s njom sudjeluje u traženju i čuvanju istine. Crkva postavlja samo općene norme, kojih treba da se znanost drži. Te su norme: već uglavljene istine, prirodne i objavljene. Znanost, i teološka, dužna je sad prekapati u izvorima prirodne i objavljene istine, ne bi li mučnim radom iskresala novu koju misao, što se zapretna već i prije u crkvenom pokladu krila, i ne bi li tako napredovala u teološkoj spoznaji. To i je zadaća teologije, kao i svake druge znanosti. Kad bi dakle Papa, čim se koje teološko pitanje pojavi, presjekao daljnu raspravu svojom definitivnom odlukom: prestala bi teološka znanost. A i ne smije on toga po savijesti da učini prije, nego što je sva nužna pomagala upotrijebio, o kojima smo gore raspravili, makar da zna, da će Bog njegovu definitivnu odluku učiniti nepogrješivom. A k nužnim pomagalima pripada, rekosmo: i rad teologa. Kad ipak teolozi po određenim bogoslovskim pravilima, kako valja tumačiti definicije Papâ i saborâ, ne mogu da izidu na kraj, stoji prosto svakom teologu, da se izravno obrati na svetu Stolicu, i ondje putem određenih za to zborova (kongregacija) zatraži odgovor. Sad je do sv. Oca, hoće li dati odgovor, koji će biti jednak definiciji *ex cathedra* ili će pustiti, da odgovor bude samo djelo kongregacije, i potom ugleda, što kongregaciju ide. Razumijeva se, da ipak sv. Ocu vazda prosto stoji i motu proprio riješiti teološku raspravu ili joj barem odrediti pravac.

Dr. Fran Barac.

